

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Художньо-графічний факультет
*Кафедра теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки*

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

*м. Одеса
16-17 березня 2022 року*

УДК 745/749:37(477)(062.552)
Д28

У виданні представлено тези II Всеукраїнської науково-практичної конференції, що відбулася 16–17 березня 2022 року в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з ініціативи кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. Конференція збирала воедино досвід митців-просвітянців, викладачів мистецьких освітніх закладів різних рівнів, діячів культури і мистецтв задля налагодження діалогу країн і регіонів, популяризації мистецьких традицій, виявлення ролі декоративно-прикладного мистецтва в розвитку сучасної художньої освіти.

Координатор проєкту

О. В. Ткачук

Упорядники:

кандидат педагогічних наук, доцент *О. В. Ткачук*,
старший викладач *Т. С. Штикало*

Відповідальні секретарі:

О. В. Ткачук, Т. С. Штикало

Друкується за рішенням вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(*протокол № 2 від 29 вересня 2022 р.*)

ISBN 978–966–927–868–5

© ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», 2022

Тюпо Оксана Григорівна,

*старший викладач образотворчого мистецтва, викладач-методист
КЗПСО «Мистецька художня школа № 2 м. Одеси»
akssana17@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ СИМВОЛІЗМУ КОЛЬОРУ У НАРОДНОМУ МИСТЕЦТВІ

Ключові слова: асоціація, колорит, кольорова символіка, характер кольору.

Народне мистецтво є необхідним компонентом змісту освіти взагалі та безпосередньо мистецької освіти на сучасному етапі та в перспективі. В навчальних програмах дитячих художніх шкіл передбачено вивчення національних художніх ремесл, традицій, особливостей національної культури. Такий шлях є типовим та ефективним в системі художньої освіти. Сучасний рівень розвитку художньої практики дає можливість виявити такі основні моменти:

- необхідність емоційної характеристики творів народного мистецтва для встановлення духовного контакту;
- стилістичний аналіз у визначенні певних художніх образів (лінія, контур, колір тощо).

Одне з найважливіших місць в народному декоративному мистецтві займає саме колір. Без кольору немислиме життя взагалі і існування національної культури зокрема. Властиве народним майстрам почуття гармонії завжди підказувало правильне рішення всіх законів мистецтва, в тому числі і колористичного. З давніх-давен народом застосовуються можливості кольору як виражальні, пізнавальні та комунікаційні засоби творіння. У народному мистецтві різноманітні кольорові поєднання відіграють важливу роль у вираженні емоційних естетичних почуттів.

Основною ціллю навчання дітей у мистецьких школах, зокрема на напрямках «живопис» та «композиція», є формування колористичного мислення та розвиток художньо-образного сприйняття, розвиток зображувальних та особистих творчих здібностей дітей. У процесі мистецької діяльності у дітей формується поняття, що вся кольорова гармонія запозичена у природи. Педагог повинен виховувати у дитини систему сприйняття кольорів, вчити дитину бачити колір, а також вміння знайти асоціативний характер

кольору, його образ. У художній мистецькій школі дитина насамперед отримує розвиток образного мислення, сприйняття кольору, розуміння його ролі у побудові художнього образу. У рішенні цих задач не обійтись без роз'яснювання шляхів формування виразних засобів саме у народному мистецтві. Естетика кольору вивчається в основних напрямках: в оптичному, емоційно-експресивному та символічному. Завдання побудовані таким чином, що усі напрямки поперемінно виступають головними відносно один одного.

Сприйняттю взаємозв'язку світу особистих почуттів із світом кольору природи сприяє глибоке вивчення народного мистецтва, де одне з найвагоміших місць посідає колорит. З давніх-давен наш народ широко застосовує різноманіття барв. Український народний колорит завойовує серця видатних професійних художників. На початку ХХ ст. К. Малевич писав: «Будемо розглядати столицю як приймач кольорової енергії, що іде з сіл...»

У народній творчості кольори несуть певну символіку і знаки, впливають на психологічний стан людини. Вікові традиції підказують народним майстрам, як гармонічніше підібрати кольори. Наприклад, жовтий колір є символом сонця, білий — символом чистоти, фіолетовий — символ старості або віри, синій — суму, чорний — мороку, червоний — символ любові, а також вогню. В. Кандинський писав, що «червоний впливає проникливо. Як дуже живий, незапеканий колір, не маючий легковажного характеру, який марнує все праворуч та ліворуч...» В європейському розумінні червоному відповідає античний елемент «вогось». Певну роль у цьому емоційному впливі кольору грають асоціації: блакитний асоціюється з небом, помаранчевий з вогнем, зелений з травою, з полем. Кольорову символіку застосовувало українське селянство, яке народило таких видатних митців, як Марія Приймаченко, Катерина Білозір, а також багато безвісних, але талановитих майстрів. Цю неперевершену майстерність можна простежити на ряднах, рушниках, писанках, витинанках, розписі тощо. Традиційно народний декоративний розпис наносився на стіни, кераміку, дерево. Про популярність жовтих та синіх кольорів писав свого часу і М. Гоголь. У ці кольори народ закладав міф про створення світу. Давні українці вважали, що світ утворився від поєднання води з вогнем. Синій колір — це вода, холод. Жовтий — тепло, Сонце, вогось. М. Масловська пише: «Червоний колір-життя, для молодих — сподівання до одруження. Чорний — символізує землю, а поєднання чорного і білого — вшанування душ померлих. Поєднання 4–5 кольорів вважалося най-

більшою чарівністю... і означало родинне щастя, мир, любов, здоров'я, успіх». Дівчина на виданні розмальовувала стіну хати на дворі певними кольорами, надаючи тим самим інформацію для парубків. Народні майстри вирішують проблеми створення художніх образів інтуїтивно, використовуючи певні символи і знаки. Кожний колір впливає на людину, що зумовлено, з одного боку, безпосереднім психологічним впливом на організм, а з іншого — асоціаціями на основі попереднього досвіду. Деякі кольори збуджують. Інші заспокоюють. Великий Гете відмічав вплив кольорів на настрої людини та розподіляв з цієї точки зору кольори на збуджуючі, живлячі та сумні або неспокійні.

Мистецтво існує для передачі емоції від творця глядачеві. В образотворчому мистецтві одним з найважливіших засобів емоційної інформації є колір. Кожній дитині Богом дано притаманний тільки їй характер сприйняття оточуючого світу, свою естетику кольору. Тому формування та виховання художника, творця повинно виходити з його індивідуальної схильності до певних кольорів та їх емоційного сприйняття. Виконання цих задач неможливо без вивчення багатих традицій образотворчого народного мистецтва.

Флорескул Олег Іванович

*викладач кафедри теорії і методики
декоративно-прикладного мистецтва та графіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
olegfloreskul@gmail.com*

СУЧАСНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ У СТВОРЕННІ КОМПОЗИЦІЇ

Ключові слова: композиція, художньо-образне мислення, образ, символ, знак, творчо-розвивальні засоби навчання.

Достатньо актуальною є проблематика навчання студентів художньо-педагогічних факультетів створення композиції, пошуку нових методів та засобів навчання, що створюють умови до формування та розвитку їх художньо-образного мислення. Сама постановка проблеми не є запереченням перевірених часом традиційних методів